

**Rotterdamse
Academie
van
Bouwkunst**

Atelier 1.2: Atlas van Dordrecht

Thema: Basis stedenbouw

Studiejaar: 2010-2011 / 1ste semester
Bijeenkomsten: 3, 10, 17 en 24 september
1, 8 15 en 29 oktober
5, 12, 19 en 26 november
3 en 10 december

Afronding: week 50/2010

Presentatiepanelen moeten op maandagavond 13 december opgehangen worden, later opgehangen werk wordt niet beoordeeld.

Studielast: 9 ECTS (252 uur, waarvan 70 tijdens de bijeenkomsten op vrijdag)

Bijzonderheden: dit atelier over de basis van het stedenbouwkundig ontwerpvakmanschap is verplicht voor eerstejaars studenten stedenbouw

Docenten: Martin Aarts, Orri Steinarsson en Sander Lap

Doelstelling

In dit atelier worden de basisvaardigheden stedenbouw geleerd. In een dwarsdoorsnede van landschap, periferie en stadscentrum worden de verschillende occupatiepatronen en stedelijke verbanden geobserveerd, genoteerd en geïnterpreteerd. Hierbij komen ondermeer de begrippen identiteit, landschapstypes, openbare ruimte verkavelingstypologie, gebouwtypologie, dichtheden, ontsluiting en mobiliteit, voorzieningen, centra en de samenhang die daar tussen bestaat aan de orde. Hierdoor ontwikkelt de student een notie van de context waarin opgaven worden gesteld en begrijpt hij/zij beter welke verbanden en verschillen er bestaan binnen het stedelijk veld. Door dit bewustzijn kan de student beter kiezen uit het spectrum van mogelijke oplossingen die zich voor een bepaalde opgave aandienen.

Inhoud

Als je in Dordrecht komt, de oudste stad van Holland, proef je historie en beleef je het water. Die twee zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De stad dankt zijn ontstaan aan de imposante rivieren die het Eiland van Dordrecht van oudsher omringen. Dordrecht is met zijn 118.607 inwoners (1 januari 2010, bron: CBS) de vierde stad van de Nederlandse provincie Zuid-Holland. De grootstedelijke agglomeratie Drechtsteden, waar Dordrecht deel van uitmaakt, is met ongeveer 280 000 inwoners de 9de van Nederland. De stad ligt op de plaats waar de Merwede zich splitst in de Noord en de Oude Maas. Dordrecht werd voor het eerst vermeld in een tekst uit de twaalfde eeuw, toen de stad nog werd aangeduid als *Thuredrech*, en kreeg in 1220 stadsrechten. In de middeleeuwen ontwikkelde de stad zich als belangrijke handelstad en stapelplaats en was het een van de grote zes steden van Holland. Dordrecht is niet altijd een stad op een eiland geweest. Het was de Sint Elisabethsvloed van 1421 die de omgeving van de stad drastisch veranderde. Het nabij gelegen Nationaal Park de Biesbosch is ook een gevolg van de overstromingsramp. Het is nu een toeristische en recreatieve trekker. Dordrecht is dus een stad met een rijke historie, maar ook een eigentijdse stad die de functie vervult van centrumgemeente in de regio Dordrecht omringd door bijzondere landschappen en moderne infrastructuur zoals snelwegen, treinverbindingen en waterwegen. Door verschillende doorsneden in de stad te maken, verkrijgt de student kennis over de verschillende occupatiepatronen en de verbanden die daartussen bestaan, bijvoorbeeld ten aanzien van de verschijningsvorm, de ligging in of aan het landschap en de verschillende vormen van mobiliteit.

Vijf werkperiodes

Het atelier wordt opgesplitst in vijf werkperiodes. Allereerst maakt de student kennis met de stad en de drie locaties. Dit gebeurt door een stadstocht te maken over een lengtedoorsnede van de stad. Door middel van verschillende transportmiddelen; auto, openbaar vervoer, de boot, de fiets en ter voet wordt de stad verkend en beleefd.

De tocht wordt samengevat in een eerste interpretatie en notitie. Vervolgens worden, steeds in een cyclus van enkele weken, de mogelijke occupatievormen en -patronen binnen de verschillende gebieden in kaart gebracht. De eerste locatie is de Vierpolders, een polderlandschap aan de rand van Dordrecht. Deze locatie kenmerkt zich als een combinatie tussen het open, grootschalige productielandschap en de kleinschalige lintenstructuur. De tweede locatie is een periferie aan de zuidoostkant van Dordrecht. Het gebied bevindt zich binnen de huidige stadsgrenzen maar is buitendijks wat kansen biedt voor nieuwe en bijzondere en duurzame woonmilieus. De derde en tevens de meeste stedelijke locatie van de drie is de binnenstedelijke Spuiboulevard. Hier staan jaren 60-70 kantoren waar herstructurering/stadsverbetering moet gaan plaats vinden. Door de bijzondere, economische positie in de stad, staat er veel druk op de locatie en moeten er kwalitatieve oplossingen worden gevonden op een relatief klein stukje grond. De locaties worden uitvoerig bestudeerd en, op basis van een stedenbouwkundige opgave, bewerkt. Tenslotte vatten de studenten hun bevindingen samen in een bundel met de eindclusies, kaarten en analyses. De thema's die behandeld worden zijn o.a. de ontwikkeling van de regionale cultuurhistorie van de Drechtsteden, de aanwezige landschapstypes, morfologie, openbare ruimte, water, belangrijke infrastructuur en routes, verschillende parkeerconcepten, demografie; wonen en werken, winkelen, leisure, cultuur en uitgaan. In de drie deelstudies wordt iedere keer een vast programma van 200 woningen, 6000 m² kantoren en 1000 m² winkels geprojecteerd op de gegeven studiegebieden in het landschap, de periferie en het stadscentrum. Door een stedenbouwkundig plan met hetzelfde programma in verschillende gebieden te maken, worden de verschillende stedenbouwkundige wetmatigheden en verkavelingsmogelijkheden van die gebieden inzichtelijk.

Er vinden drie tussenbeoordelingen plaats, steeds na het bestuderen van en het ontwerpen binnen het desbetreffende deelgebied. Deze tussenbeoordelingen vormen de helft van de eindbeoordeling. Voor de eindpresentatie worden de verschillen in verkavelingstypologie, stapeling en inrichtingsmogelijkheden voor de openbare ruimte samengevat in een concluderende studie: een kleine verkavelingsatlas voor de hedendaagse stad. De geproduceerde atlas kan in het verdere verloop van de studie als basis voor de techniek van inventarisatie en analyse worden gebruikt.

Planning + (eventueel) producten per fase

weeknr.	dag	datum	project
35	vrijdag	3-sep	Kennismaking en introductie van het atelier
36	maandag	6-sep	
	vrijdag	10-sep	analyse-begeleiding
37	maandag	13-sep	lezing Sander
	vrijdag	17-sep	analyse-begeleiding
38	maandag	20-sep	analyse presentatie
	vrijdag	24-sep	begeleiding locatie landschap
39	maandag	27-sep	lezing Orri
	vrijdag	1-okt	begeleiding locatie landschap
40	maandag	4-okt	lezing Maartin
	vrijdag	8-okt	begeleiding locatie landschap
41	maandag	11-okt	tussenpresentatie: eindresultaat locatie landschap
	vrijdag	15-okt	begeleiding locatie periferie
42	maandag	18-okt	herfsvakantie
	vrijdag	22-okt	herfsvakantie
43	maandag	25-okt	
	vrijdag	29-okt	begeleiding locatie periferie
44	maandag	1-nov	
	vrijdag	5-nov	begeleiding locatie periferie
45	maandag	8-nov	tussenpresentatie: eindresultaat locatie periferie
	vrijdag	12-nov	begeleiding locatie centrum
46	maandag	15-nov	
	vrijdag	19-nov	begeleiding locatie centrum
47	maandag	22-nov	
	vrijdag	26-nov	begeleiding locatie centrum
48	maandag	29-nov	tussenpresentatie: eindresultaat locatie centrum
	vrijdag	3-dec	reflectie - begeleiding
49	maandag	6-dec	
	vrijdag	10-dec	reflectie + generale repetitie eindpresentatie
50	maandag	13-dec	
	vrijdag	17-dec	Eindpresentatie (datum en locatie nader bepaald)
51	maandag		kerstvakantie
	vrijdag		herfsvakantie
52	maandag		kerstvakantie
	vrijdag		herfsvakantie

Beoordelingscriteria

Het atelier wordt beoordeeld aan de hand van de eindkwalificaties en de leerdoelen.

Leerdoelen

Na afloop heeft of kan de student:

- Basiskennis van verstedelijkingspatronen en -processen en relevante maatschappelijke processen en trends en kan deze kennis inzichten toepassen bij het ontwikkelen van eenvoudige stedenbouwkundige plannen.
- De vaardigheid in het hanteren van binnen verschillende condities relevante stedenbouw- en gebruikstechnische eisen bij het ontwikkelen van eenvoudige stedenbouwkundige plannen.
- De vaardigheid in het gebruiken van verschillende analyse- en onderzoeksmethoden als onderdeel van een eenvoudig ontwerpproces.
- Kennis van relevante onderdelen van de geschiedenis en theorie van de stedenbouw en van de relevante aspecten van de landschapsarchitectuur en de verkeerskunde en kan deze kennis inzichten toepassen bij het ontwikkelen van eenvoudige stedenbouwkundige plannen.
- Een eerste inzicht in de rol van de stedenbouwkundige binnen verschillende contexten.
- Het eigen ontwerp in woord en beeld voor anderen inzichtelijk maken.
- Op het eigen werk en dat van andere studenten reflecteren en van daaruit beargumenteerde vakinhoudelijke oordelen formuleren.

Eindkwalificaties van de opleiding tot stedenbouwkundige die in deze reeks (deels) aan de orde komen

1. Vervaardigt op verschillende schaalniveaus (vernieuwende) stedenbouwkundige concepten en ontwerpen die aan maatschappelijke, esthetische, technische, financiële, functionele en juridische eisen voldoen.
3. Interpreteert en beoordeelt maatschappelijke (sociale, economische, culturele én politieke) en ruimtelijke processen, ontwikkelingen en trends zelfstandig en/of in (multidisciplinair) teamverband en vertaalt deze in stedenbouwkundige (ruimtelijk-programmatische) concepten, visies, strategieën en/of ontwerpen.
5. Betreft in de ontwikkeling van een ruimtelijk concept voor stedenbouw de relatie tussen mens en ruimte en de afstemming daarvan op menselijke behoeften en maatstaven.
6. Formuleert beargumenteerde vakinhoudelijke oordelen en houdt daarbij rekening met maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis.
9. Hanteert relevante methoden van analyse, onderzoek en ontwerp bij het maken van stedenbouwkundige projecten en integreert de resultaten hiervan in (innovatieve) oplossingsvarianten voor stedenbouwkundige concepten en ontwerpen.
- 10a. Past bij het maken van stedenbouwkundige concepten, ontwerpen en projecten passende kennis van de geschiedenis en de theorie van de stedenbouw en van de relatie met andere bij de ruimtelijke ordening betrokken disciplines toe en verantwoordt deze kennis en inzichten.
- 10c. Past bij het maken van stedenbouwkundige concepten, ontwerpen en projecten passende kennis van de inhoud van en vaardigheid met andere bij de ruimtelijke vormgeving betrokken disciplines, te weten de architectuur en tuin- en landschapsarchitectuur toe en verantwoordt deze kennis en inzichten.
- 10i. Past bij het maken van stedenbouwkundige concepten, ontwerpen en projecten inzicht in het beroep van stedenbouwkundige en de rol van de stedenbouwkundige in de maatschappij toe en verantwoordt deze kennis en inzichten.
- 10j. Past bij het maken van stedenbouwkundige concepten, ontwerpen en projecten inzicht in processen die hebben geleid tot menselijke nederzettingen en occupatiepatronen in cultuur- en natuurhistorisch opzicht toe en verantwoordt deze kennis en inzichten.
12. Maakt op adequate wijze een ontwerp én plan in beeld, geschrift en woord voor anderen inzichtelijk en reflecteert hier kritisch op.

Eindkwalificaties van de opleiding tot architect die in deze reeks (deels) aan de orde komen

2. Werkt in multidisciplinaire (internationale) context effectief en adequaat samen met vertegenwoordigers uit andere betrokken disciplines in het planvorming- en bouwproces; en binnen die samenwerking wordt actief gestuurd op en vanuit de eigen expertise.
5. Formuleert beargumenteerde vakinhoudelijke oordelen en houdt daarbij rekening met maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis.
8. Hanteert relevante methoden van onderzoek bij het maken van architectonische projecten en integreert de resultaten hiervan in (innovatieve) oplossingsvarianten voor architectonische concepten en ontwerpen.
- 9f. Past bij het maken van architectonische concepten, ontwerpen en projecten passende kennis van stedenbouwkunde, planologie en daarbij gebruikte technieken toe en verantwoordt deze kennis en inzichten.
10. Maakt op adequate wijze een ontwerp én plan in beeld, geschrift en woord voor anderen inzichtelijk en reflecteert hier kritisch op.